

The Relationship between Alexithymia and Antisocial Behaviors in Male Students of the Second Secondary School: The Mediating Role of Social Cognition

Esmail Shiri^{1,*}, Masoumeh Rahimpour², Sahar Mahdie³

¹ Assistant Professor, Department of Psychology, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

² Master of General Psychology, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

³ Bachelor of Psychology, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

ARTICLE INFO

Article History

Received: 28 October 2024

Revised: 18 August 2025

Accepted: 3 January 2026

Available online: 5 January 2026

Article Type: Research Article

Keywords

Alexithymia; Antisocial Behaviors; Social Cognition; Students

Corresponding Author*

Esmail Shiri received his Ph.D. in Clinical Psychology from Shahid Beheshti University. He is currently an Assistant Professor of Clinical Psychology at Imam Khomeini International University. His research interests include analytical psychotherapy, cognitive science, social cognition, and media psychology. For correspondence regarding this article, please contact Dr. Esmail Shiri, Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University, Qazvin, Postal Code 3414896818.

ORCID: 0000-0002-7232-6128

E-mail: shiri@soc.ikiu.ac.ir

doi: <http://dx.doi.org/10.29252/bjcp.20.1.64>

ABSTRACT

The present study was conducted with the aim of investigating the mediating role of social cognition in the relationship between alexithymia and antisocial behaviors in male students of the second secondary school. The current research was of a descriptive type of correlation based on structural equation modeling. The statistical population of the research included all male students of the second secondary school in Isfahan city in the academic year 1403-1402 and for the sample size, 140 people were selected by available sampling method. And responded to Toronto's Alexithymia scale (1994), Baron Cohen's mind reading scale (2001) and Robinson and O'Leary Kelly's antisocial behavior scale (1998). The obtained data were analyzed using AMOS24 and SPSS26 software and Pearson correlation method and structural equation modeling. The findings showed that the fit of the proposed research model was confirmed. Examining the direct paths of the research showed that alexithymia and social cognition have a significant relationship with antisocial behaviors. Also, the investigation of the indirect path of the research showed that social cognition plays a mediating role in the relationship between alexithymia variables and antisocial behaviors. Based on the findings, it can be concluded that research variables are directly and indirectly related to students' antisocial behaviors and alexithymia variable is related to students' antisocial behaviors through social cognition, hence it is suggested. In order to prevent the emergence of anti-social behaviors, to treatments based on emotion regulation And social recognition be given special attention.

Citation: Shiri, E., Rahimpour, M., & Mahdie., S. (2025/1404). The Relationship between Alexithymia and Antisocial Behaviors in Male Students of the Second Secondary School: The Mediating Role of Social Cognition. *Contemporary Psychology*, 20(1), 64-75. <http://dx.doi.org/10.29252/bjcp.20.1.64>

رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی در دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم: نقش واسطه‌ای شناخت اجتماعی

اسماعیل شیری^{۱*}؛ معصومه رحیم‌پور^۲؛ سحر مهدیه^۳

^۱ استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران
^۲ کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران
^۳ کارشناسی روان‌شناسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای شناخت اجتماعی در رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم انجام شد. این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. از این میان، تعداد ۱۴۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و به مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو (۱۹۹۴)، مقیاس ذهن‌خوانی از روی تصویر چشم‌بارون-کوهن و همکاران (۲۰۰۱) و مقیاس رفتارهای ضداجتماعی رابینسون و اولری-کلی (۱۹۹۸) پاسخ دادند. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای Spss-26 و Amos-24 و با روش همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها نشان داد که برازش مدل پیشنهادی پژوهش، مورد تایید قرار گرفت. بررسی مسیرهای مستقیم پژوهش نشان داد که ناگویی هیجانی و شناخت اجتماعی با رفتارهای ضداجتماعی دانش‌آموزان رابطه معناداری دارند. همچنین، بررسی مسیر غیرمستقیم پژوهش نشان داد که شناخت اجتماعی در رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی در دانش‌آموزان نقش واسطه‌ای دارد. بر اساس یافته‌ها می‌توان نتیجه‌گیری کرد که متغیرهای پژوهش به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم با رفتارهای ضداجتماعی دانش‌آموزان ارتباط دارند و ناگویی هیجانی به واسطه شناخت اجتماعی با رفتارهای ضداجتماعی دانش‌آموزان ارتباط دارد. از این رو، پیشنهاد می‌شود به‌منظور پیشگیری از بروز رفتارهای ضداجتماعی در دانش‌آموزان، به درمان‌های مبتنی بر تنظیم هیجان و شناخت اجتماعی توجه ویژه‌ای شود.

اطلاعات مقاله

تاریخچه

دریافت: ۷ آبان ۱۴۰۳
اصلاح نهایی: ۲۷ مرداد ۱۴۰۴
پذیرش: ۱۳ دی ۱۴۰۴
انتشار آنلاین: ۱۵ دی ۱۴۰۴

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

کلیدواژه‌ها

ناگویی هیجانی؛ رفتارهای ضداجتماعی؛ شناخت اجتماعی؛ دانش‌آموزان

نویسنده مسئول*

اسماعیل شیری درجه دکتری روان‌شناسی بالینی خود را از دانشگاه شهید بهشتی دریافت کرد. در حال حاضر او استادیار روان‌شناسی بالینی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) است. علایق پژوهشی ایشان شامل روان‌درمانی تحلیلی، علوم شناختی، شناخت اجتماعی و روان‌شناسی رسانه است. برای مکاتبه در مورد این مقاله با دکتر اسماعیل شیری، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، کد پستی ۳۴۱۴۸۹۶۸۱۸ تماس داشته باشید.

ارکید: ۶۱۲۸-۷۲۳۲-۰۰۰۲-۰۰۰۰-۰۰۰۰

پست الکترونیکی: shiri@soc.ikiu.ac.ir

مقدمه

این رفتارها شامل رفتارهای ارادی برای آسیب‌رساندن به دیگران است و تفاوت آن با سایر رفتارهای خشونت‌آمیز، ارادی و عمدی بودن آن است (چئون و همکاران، ۲۰۱۸). رفتارهای ضداجتماعی می‌توانند در محیط‌های مختلف رخ دهند. این رفتارها در محیط مدرسه به‌صورت خشونت علیه سایر دانش‌آموزان، معلمان و کارکنان نمود پیدا می‌کند

افزایش رفتارهای ضداجتماعی^۱، یک نگرانی عمده در سراسر جهان است و در لایه‌های مختلف جامعه مانند خانواده، محل کار و موسسه‌های آموزشی قابل مشاهده است. رفتارهای ضداجتماعی به گستره‌ای از رفتارها گفته می‌شود که نقص در هنجارهای اجتماعی و پرخاشگری علیه دیگران را شامل می‌شود (مولرو و همکاران، ۲۰۱۷).

¹ anti-social behavior

نادرست از نیات دیگران و سوگیری خصمانه نسبت به آن‌ها شود که این به نوبه خود، می‌تواند به رفتار خشونت‌آمیز کمک کند (اسکارگوئل و بنوریچ، ۲۰۲۴).

یکی دیگر از عوامل موثر بر شکل‌گیری رفتارهای ضداجتماعی، می‌تواند نقص در شناخت اجتماعی^۲ باشد. در دوران نوجوانی، شاهد افزایش مهارت‌های اجتماعی و جهت‌گیری نسبت به همسالان هستیم که با تغییرات ساختاری و عملکردی در مغز اجتماعی^۳ و نواحی درگیر در شناخت اجتماعی همراه است (دواتر و همکاران، ۲۰۲۱). شناخت اجتماعی شامل ویژگی‌های شناختی و عاطفی است و به توصیف و تمرکز بر حالات ذهنی و احساسات خود و دیگران می‌پردازد. شناخت اجتماعی در برگیرنده توانایی‌های خاصی، مانند توانایی درک احساسات و حالات هیجانی چشم‌ها است. به عبارت دیگر، شناخت اجتماعی به شناسایی حالات هیجانی چهره‌ها مربوط می‌شود (ولوتی و همکاران، ۲۰۱۹).

در دهه‌های گذشته، پژوهشگران مشاهده کرده‌اند که افراد ضداجتماعی، در تشخیص درد، پریشانی و همدلی شناختی و عاطفی دیگران ناتوان هستند (دوگره و همکاران، ۲۰۲۰). افراد ضداجتماعی، با عدم آگاهی از حالات روانی خود و دیگران، رفتارهای نادرست و خصمانه‌ای از خود نشان می‌دهند. زمانی که این افراد احساس خطر یا رهاشدگی می‌کنند، به دلیل ناتوانی در درک صحیح احساسات خود و دیگران، به دنبال ارضای نیازهای خود از طریق رفتارهای مخرب می‌روند. شناخت اجتماعی و ذهن‌خوانی^۴ پایین موجب می‌شود که این افراد نتوانند افکار خشم و تمایل به آسیب‌رساندن به دیگران را شناسایی کنند؛ بنابراین، مانعی برای جلوگیری از بروز رفتارهای ضداجتماعی وجود ندارد (ولوتی و همکاران، ۲۰۱۹). دوگره و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی نشان دادند که برجسته‌ترین نقص در زمینه عملکردهای عصبی در افراد با رفتارهای ضداجتماعی، نقص در شناخت اجتماعی و کنترل شناختی است که اهمیت این حوزه را در رفتارهای ضداجتماعی نشان می‌دهد.

رابطه بین شناخت اجتماعی و رفتارهای ضداجتماعی را می‌توان با مدل شناختی-اجتماعی بندورا تبیین کرد. بر اساس این مدل، شناخت اجتماعی افراد مانند ادراک‌ها، باورها و انتظارات، تاثیر زیادی بر رفتارهای آن‌ها دارد. از این رو، تعاملات نامناسب یا تجربه‌های آسیب‌زا در روابط اجتماعی می‌تواند منجر به بروز رفتارهای ضداجتماعی شود. بر اساس دیدگاه بندورا، رفتار انسان نتیجه تعامل عوامل شناختی-هیجانی فرد، محیط اجتماعی و خود رفتار است. بنابراین، افراد تنها دریافت‌کننده منفعل شرایط بیرونی نیستند؛ بلکه، از

(گونزالز و همکاران، ۲۰۲۱). قرار گرفتن در محیط‌های آموزشی، فرصت‌هایی را برای تعامل با همسالان برقرار می‌کند و این می‌تواند عاملی برای بروز عوامل خطرناک یا محافظت‌کننده باشد. برای مثال، وجود یک مدرسه با محیط آموزشی مثبت می‌تواند موجب کاهش عوامل خطرناک و رفتارهای مشکل‌ساز شود؛ از طرفی، جو منفی در مدرسه می‌تواند موجب شیوع قلدری، رفتارهای ضداجتماعی و مشکلات تحصیلی و انگیزشی شود (مولرو و همکاران، ۲۰۱۷). افرادی که قادر به تنظیم حالات هیجانی خود نیستند، نمی‌توانند احساسات خود را توصیف کنند. در نتیجه، احساس همدلی در آن‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین، ممکن است این افراد مستعد رفتارهایی باشند که موجب آسیب‌رساندن به دیگران و نادیده‌گرفتن هنجارها، قوانین و انتظارات اجتماعی شود (ولوتی و همکاران، ۲۰۱۹).

یکی از اختلالاتی که موجب نقص در تنظیم حالات هیجانی می‌شود، اختلال ناگویی هیجانی^۱ است. ناگویی هیجانی به ناتوانی در پردازش اطلاعات هیجانی، محدودیت در تولید و عدم دسترسی به اطلاعات احساسی خود گفته می‌شود. اختلال در تنظیم حالات هیجانی، ممکن است افراد را مستعد پرخاشگری و رفتارهای مخرب کند (ادواردز و ووپرمن، ۲۰۱۷). ناگویی هیجانی شامل دو مولفه شناختی و عاطفی است. ناتوانی در شناسایی احساسات، کاهش آگاهی شناختی و ناتوانی در بیان و توصیف احساسات از مولفه‌های شناختی ناگویی هیجانی و برانگیختگی عاطفی کم، کاهش توانایی نمادسازی و فقر در تخیل از مولفه‌های عاطفی ناگویی هیجانی هستند (لاریونو و گرچوخا، ۲۰۲۰). آگاهی ضعیف از عاطفه خود موجب شکل‌گیری مسیری ضعیف برای تنظیم هیجان می‌شود. این به نوبه خود، عاملی خطرناک برای بروز رفتارهای ضداجتماعی و پرخاشگری محسوب می‌شود (ولوتی و همکاران، ۲۰۱۹).

ناگویی هیجانی می‌تواند زندگی افراد، به‌ویژه نوجوانان را تحت تاثیر قرار دهد. نوجوانان مبتلا به ناگویی هیجانی، مشکلات روانی بیشتری نسبت به نوجوانان غیرمبتلا دارند. ناگویی هیجانی در نوجوانان ممکن است به صورت رفتارهای ضداجتماعی بروز کند و شامل اقدامات پرخاشگرانه و مخرب باشد (رانکن، ۲۰۲۰). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ناگویی هیجانی با نقص در حوزه شناختی و عاطفی فرد همراه است؛ بنابراین، می‌تواند سبب استفاده از راهبردهای مقابله‌ای مخرب و همچنین، رفتارهای ضداجتماعی شود (لاریونو و گرچوخا، ۲۰۲۰). رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی را می‌توان بر اساس مدل پردازش اطلاعات اجتماعی تبیین کرد. بر اساس این مدل، نقص در مراحل اولیه پردازش اطلاعات اجتماعی، مانند تشخیص و درک نشانه‌های اجتماعی، می‌تواند منجر به تفسیر

³ social brain

⁴ mind reading

¹ alexithymia

² social cognition

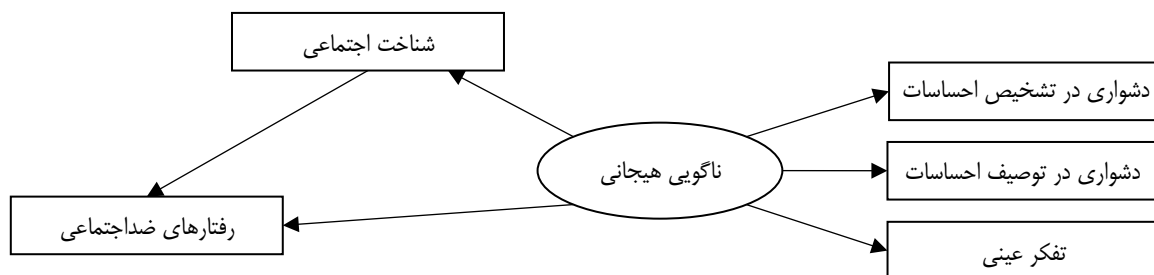
پژوهش‌ها نشان داده‌اند که شناخت اجتماعی در ارتباط بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی نقش موثری دارد. برای مثال، نقص در مهارت‌های شناخت اجتماعی، مانند کمبود همدلی و سختی در درک احساسات دیگران، می‌تواند توانایی فرد در برقراری روابط اجتماعی را محدود کند و در نتیجه، گرایش به رفتارهای ضداجتماعی را افزایش دهد. این یافته‌ها نشان می‌دهد که بالابردن مهارت‌های شناخت اجتماعی در افراد با ناگویی هیجانی می‌تواند از شدت رفتارهای ضداجتماعی بکاهد (هاتاتا و همکاران، ۲۰۲۴).

دی تلا و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی نشان دادند که ناگویی هیجانی با شناخت اجتماعی در افراد مرتبط است. ناگویی هیجانی به‌طور قابل‌توجهی می‌تواند نقص در تشخیص هیجان، همدلی و تنظیم هیجان را که در شناخت اجتماعی حائز اهمیت است، پیش‌بینی کند. افراد مبتلا به ناگویی هیجانی، به‌دلیل ناتوانی در تشخیص احساسات، عملکرد درستی در ذهن‌خوانی که بخشی از شناخت اجتماعی است، ندارند؛ از این رو، این افراد در تعاملات اجتماعی با مشکل روبرو هستند (پیسانی و همکاران، ۲۰۲۱). همچنین، پژوهشی که روی کودکان مبتلا به اوتیسم^۱ صورت گرفت، نشان داد که کودکان با ویژگی‌های ناگویی هیجانی بالاتر، سطوح پایین‌تری از شناخت اجتماعی را نشان می‌دهند که این مفهوم بیانگر آن است که افزایش دشواری در تشخیص و توصیف احساسات خود و دیگران با شناخت اجتماعی پایین رابطه دارد (شیرر و همکاران، ۲۰۲۱).

طریق پردازش اطلاعات اجتماعی، پیش‌بینی پیامدها و خودتنظیمی هیجان، رفتار خود را هدایت می‌کنند (والترز، ۲۰۲۳).

پژوهشگران بعدی، این دیدگاه را در قالب مدل پردازش اطلاعات اجتماعی کریک و داج (۱۹۹۴) بسط دادند. این مدل نشان می‌دهد که افراد برای تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اجتماعی، نشانه‌ها را رمزگذاری و تفسیر می‌کنند، اهداف را تعیین می‌کنند، پاسخ‌های ممکن را در نظر می‌گیرند، پیامدهای آن‌ها را می‌سنجند و در نهایت، یک رفتار را انتخاب و اجرا می‌کنند. اختلال در این مراحل می‌تواند به رفتارهای ضداجتماعی منجر شود. یافته‌های جدیدتر در حوزه علوم اعصاب اجتماعی نیز نشان می‌دهد که توانایی درک هیجان‌ها و ذهن دیگران (شناخت اجتماعی) نقش مهمی در تنظیم هیجان و تعاملات اجتماعی دارد. بنابراین، می‌توان انتظار داشت که ناکامی هیجانی از طریق تضعیف فرایندهای شناخت اجتماعی، زمینه بروز رفتارهای ضداجتماعی را فراهم سازد (اوجنر، ۲۰۰۷؛ فریث و فریث، ۲۰۰۶).

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که افراد مبتلا به ناگویی هیجانی به‌طور معمول، در شناخت اجتماعی دچار مشکل هستند. این مشکل موجب می‌شود آنان در فهم حالات و نیات عاطفی دیگران با چالش روبرو شوند. این امر می‌تواند منجر به تداخل در روابط اجتماعی شده و به‌طور بالقوه، منجر به بروز رفتارهای ضداجتماعی گردد؛ زیرا، در مواجهه با مسائل و چالش‌های اجتماعی، افراد ممکن است از مکانیسم‌های مقابله‌ای ناسازگار استفاده کنند (دی تلا و همکاران، ۲۰۲۴). همچنین،

شکل ۱. مدل پیشنهادی پژوهش

در رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی را بررسی کند، یافت نشد و در این زمینه خلاء پژوهشی وجود دارد؛ بنابراین، اهمیت ارائه مدلی مناسب را که بتواند نقش این متغیرها را در شکل‌گیری رفتارهای ضداجتماعی بررسی کند، بیش از پیش نمایان می‌سازد. از این رو، مدل پیشنهادی پژوهش که در شکل ۱ ارائه شده است، به بررسی رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی در دانش‌آموزان می‌پردازد و نقش واسطه‌ای شناخت اجتماعی را در این رابطه مورد تحلیل قرار می‌دهد.

در دوران نوجوانی، افزایش رفتارهای ضداجتماعی، پدیده‌ای گذرا و شبه‌هنجاری است که در این دوران به اوج خود می‌رسد. مواجهه مکرر با خشونت ممکن است سبب شود که آن‌ها این پدیده را امری هنجار و مشروع تلقی کنند. در نتیجه، سبب افزایش گرایش آن‌ها به رفتارهای ضداجتماعی می‌شود. رفتارهای ضداجتماعی، آسیب‌های روانی، اجتماعی و حقوقی متعددی را به دنبال دارد. از این رو، اهمیت پژوهش در این زمینه برای شناسایی عوامل خطر ساز را قابل‌درک می‌کند. پژوهشی که بتواند نقش واسطه‌ای شناخت اجتماعی

¹ autistic

تشخیص احساسات (۷ گویه، برای مثال «من اغلب در مورد اینکه چه احساسی دارم گیج می‌شوم»)، دشواری در توصیف احساسات (۵ گویه، برای مثال «برای من سخت است که کلمات مناسب برای احساساتم پیدا کنم») و تفکر عینی (۸ گویه، برای مثال «من ترجیح می‌دهم مشکلات را تحلیل کنم، تا اینکه فقط آن‌ها را توصیف کنم») است. گویه‌ها بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای (از ۱ = کاملاً مخالفم تا ۵ = کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شوند. نمره‌گذاری برخی گویه‌ها به صورت معکوس است. دامنه نمرات کل بین ۲۰ تا ۱۰۰ است با آستانه‌های نشان‌دهنده ناگویی پایین (≥ 40)، متوسط (۴۱-۶۰) یا بالا (> 60). نمره کل این مقیاس، ابزاری معتبر و پایا برای ناگویی هیجانی است (باگی و همکاران، ۱۹۹۴). در پژوهش لین و همکاران (۲۰۲۰) ضریب آلفای کرونباخ برای تمام آیتم‌ها برابر با ۰/۷۲ محاسبه شد. نسخه ایرانی این پرسشنامه، در یک نمونه ۵۸۷ نفری از شرکت‌کنندگان توسط بشارت (۲۰۰۸) اجرا شد و ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس برابر با ۰/۷۲ و برای خرده‌مقیاس‌های دشواری در تشخیص احساسات، دشواری در توصیف احساسات و تفکر عینی به ترتیب برابر با ۰/۸۵، ۰/۸۲ و ۰/۷۵ محاسبه شد (طاوولی و همکاران، ۲۰۲۳). در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های دشواری در تشخیص احساسات، دشواری در توصیف احساسات و تفکر عینی به ترتیب برابر با ۰/۷۴، ۰/۸۴ و ۰/۷۶ محاسبه شد. همچنین، بارگذاری‌های معنادار خرده‌مقیاس‌ها در تحلیل معادلات ساختاری (۰/۸۴، ۰/۶۷ و ۰/۳۲) از روایی سازه پشتیبانی می‌کنند؛ هر چند تحلیل عاملی تاییدی انجام نشد.

مقیاس ذهن‌خوانی از روی تصویر چشم: این مقیاس توسط بارون-کوهن و همکاران (۲۰۰۱) طراحی شد. این ابزار یک آزمون عصب‌روان‌شناختی ۳۶ گویه‌ای است که شناخت اجتماعی، به‌ویژه توانایی (نظریه ذهن) را از طریق تصاویر ناحیه چشم بازیگران ارزیابی می‌کند. هر آیتم شامل یک تصویر و چهار گزینه برای انتخاب حالت عاطفی است. نمره‌گذاری دووجهی است؛ نمره ۱ برای پاسخ صحیح و نمره ۰ برای پاسخ غلط. دامنه نمرات بین ۰ تا ۳۶ است. آزمون شامل یک گویه تمرینی برای آشنایی شرکت‌کنندگان با فرمت است. در ایران این آزمون توسط نجاتی و همکاران (۲۰۱۴) ترجمه شده است و ضریب آلفای کرونباخ آن برابر با ۰/۷۲ و ضریب بازآزمایی آن با فاصله دو هفته برابر با ۰/۶۱ و معنادار در سطح ۰/۰۱ به دست آمد (نجاتی و همکاران، ۲۰۱۴؛ به نقل از ویسی و کاشفی، ۲۰۲۵). در پژوهش‌های خارج از کشور ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۴ محاسبه شد که نشان‌دهنده همسانی درونی مطلوب آزمون است (کیم و همکاران، ۲۰۲۴). در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۱ محاسبه

ناگویی هیجانی به‌عنوان یک متغیر مستقل که به عدم توانایی فرد در شناسایی و بیان هیجان‌ها اشاره دارد، می‌تواند منجر به بروز رفتارهای ضداجتماعی شود. از سوی دیگر، شناخت اجتماعی به فرایندهایی اشاره دارد که افراد در تعاملات اجتماعی خود برای درک و تفسیر رفتارهای دیگران به کار می‌برند. فرض بر این است که ناگویی هیجانی بر رفتارهای ضداجتماعی اثر مستقیم دارد و همچنین، شناخت اجتماعی به‌عنوان متغیر واسطه‌ای ممکن است این رابطه را تعدیل کند. مدل پیشنهادی پژوهش، با استفاده از روش معادلات ساختاری تحلیل شده است و هدف آن، شناسایی و تبیین روابط پیچیده بین متغیرهای پژوهش حاضر است.

روش

طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان

پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری بود که یک روش همبستگی چندمتغیری است و در آن متغیر ناگویی هیجانی، به‌عنوان متغیر برون‌زا، متغیر شناخت اجتماعی، به‌عنوان متغیر واسطه‌ای و متغیر رفتارهای ضداجتماعی، به‌عنوان متغیر درون‌زا آمده است. جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه و به‌صورت میدانی صورت گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. حجم نمونه مناسب برای روش معادلات ساختاری برابر با ۲۰ نفر به ازای هر متغیر مشاهده‌شده یا نشانگر است (کالین، ۲۰۱۵). با در نظر گرفتن ۵ نشانگر در مدل پژوهش (شامل رفتارهای ضداجتماعی، دشواری در تشخیص احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی و شناخت اجتماعی) و با توجه به احتمال ریزش نمونه‌ها، تعداد ۱۶۲ دانش‌آموز با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. پس از بررسی، ۲۲ داده پرت تک‌متغیری و چندمتغیری از مجموع داده‌ها حذف شدند و در نهایت، تعداد ۱۴۰ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرار گرفتند. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل رضایت آگاهانه و علاقه‌مندی به شرکت در پژوهش بود. ملاک‌های خروج از پژوهش نیز شامل نداشتن معیارهای ورود و تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها بود.

ابزار سنجش

مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو: این مقیاس توسط باگی و همکاران (۱۹۹۴) طراحی شد. این ابزار دارای ۲۰ گویه است که برای سنجش ناگویی هیجانی، یعنی ناتوانی در پردازش و بیان هیجان‌ها، طراحی شده است. این مقیاس شامل سه خرده‌مقیاس دشواری در

² The Reading the Mind in the Eyes Scale

¹ Toronto Alexithymia Scale

شیوه اجرا و شیوه تحلیل داده‌ها

نخست، مجوزهای لازم برای اجرای پژوهش از اداره آموزش و پرورش شهر اصفهان کسب شد و به مدارس منتخب مراجعه شد. سپس، با هماهنگی مدیر مدرسه و معلمان، توضیحات لازم درباره هدف پژوهش و نحوه پاسخ‌گویی سوالات به دانش‌آموزان ارائه شد. این مرحله به مدت ۱۰ دقیقه طول کشید. پس از آن، پرسشنامه‌های مربوط به ناگویی هیجانی، رفتارهای ضداجتماعی و شناخت اجتماعی، به صورت کاغذی در بین دانش‌آموزان توزیع شدند. دانش‌آموزان حدود ۱۵-۲۰ دقیقه برای پاسخ‌گویی به هر پرسشنامه زمان داشتند. این زمان برای اطمینان از دقت و صحت پاسخ‌ها کافی بود. پس از اتمام زمان پاسخ‌گویی، پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شدند و اطمینان حاصل گردید که تمامی پرسشنامه‌ها تکمیل شده‌اند. جمع‌آوری پرسشنامه‌ها به مدت دو هفته طول کشید و تمامی مراحل با دقت و رعایت اصول اخلاقی انجام شد تا اطمینان حاصل شود که نتایج به دست آمده معتبر و قابل اعتماد هستند. در نهایت، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای Amos-24 و Spss-26 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی) و جهت تحلیل فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. برای تحلیل رابطه واسطه‌ای نیز از روش بوت‌استرپ استفاده شد.

نتایج

در پژوهش حاضر، میانگین سنی دانش‌آموزان برابر با ۱۶/۷۷ بود. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی و همچنین، ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی و ضرایب همبستگی پیرسون

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵
۱- رفتارهای ضداجتماعی					
۲- دشواری در تشخیص احساسات	۰/۲۵**				
۳- دشواری در توصیف احساسات	۰/۱۰**	۰/۵۵**			
۴- تفکر عینی	۰/۲۵**	۰/۵۳**	۰/۴۳**		
۵- شناخت اجتماعی	-۰/۲۵**	-۰/۰۶	-۰/۱۲	-۰/۱۳	
میانگین	۱۸/۵۳	۱۸/۶۶	۱۳/۴۱	۲۲/۶۴	۱۸/۷۰
انحراف استاندارد	۴/۶۰	۱/۹۸	۴/۱۰	۱۲/۸۴	۱/۹۸
کجی	۰/۸۲	۰/۲۳	۰/۱۴	۰/۳۵	۰/۱۸
کشیدگی	۰/۳۹	-۰/۷۷	-۰/۸۳	-۰/۲۱	-۰/۵۹

** معناداری در سطح $p < 0.05$ و $(N=140)$

شد و همبستگی منفی معنادار با رفتارهای ضداجتماعی (-0.25) ، از هم‌خوانی آن با نقص در شناخت اجتماعی پشتیبانی می‌کند.

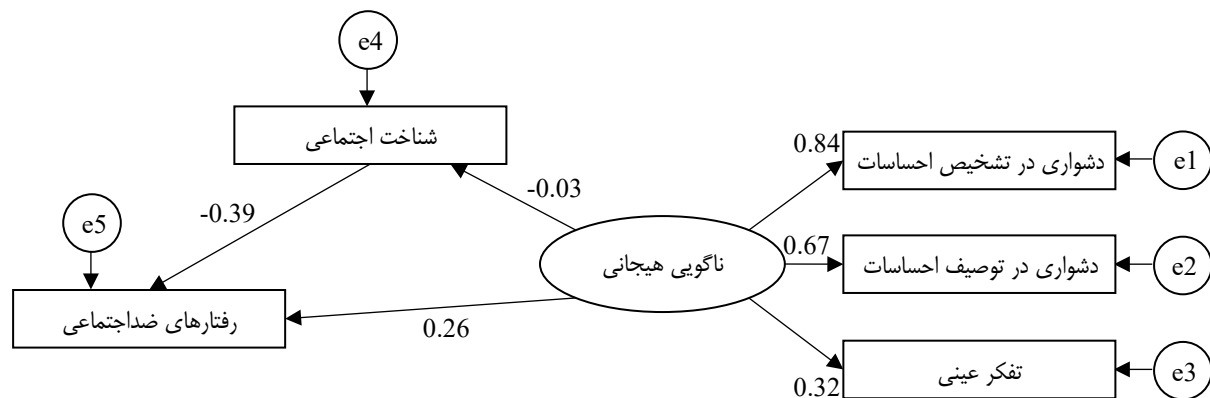
مقیاس رفتارهای ضداجتماعی رابینسون و اولری-کلی^۱: این مقیاس توسط رابینسون و اولری-کلی (۱۹۹۸) به منظور سنجش رفتارهای ضداجتماعی طراحی شد. این پرسشنامه دارای ۹ گویه است. گویه‌ها بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای (از ۱= کاملاً مخالفم تا ۵= کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شوند. دامنه نمرات بین ۹ تا ۴۵ است. نمرات بالاتر، نشان‌دهنده رفتارهای ضداجتماعی بیشتر و نمرات پایین‌تر، نشان‌دهنده رفتارهای ضداجتماعی کمتر است. در پژوهش رابینسون و اولری-کلی (۱۹۹۸) ضریب آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰ برای این مقیاس گزارش شد. در ایران نیز، سرمد و همکاران (۲۰۱۱) ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۶ را برای این مقیاس محاسبه کردند که نشان‌دهنده همسانی درونی مناسب است. به طور کلی، این مقیاس روایی محتوایی، صوری و ملاکی مناسبی نشان داده است (سرمد و همکاران، ۲۰۱۱). در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۸ محاسبه شد. همچنین، همبستگی‌های معنادار با ناگویی هیجانی (0.51) و شناخت اجتماعی (-0.25) ، از روایی سازه آن در زمینه رفتارهای ضداجتماعی پشتیبانی می‌کنند.

ملاحظات اخلاقی

در پژوهش حاضر، ملاحظات اخلاقی شامل اصل رازداری و محرمانه نگه‌داشتن اطلاعات شرکت‌کنندگان رعایت شد. تمامی شرکت‌کنندگان آزادی و اختیار کامل برای کناره‌گیری از پژوهش را داشتند. اطلاع‌رسانی کامل در مورد شیوه اجرای پژوهش صورت گرفت و داده‌ها تنها در راستای اهداف پژوهش مورد استفاده قرار گرفتند.

¹ Robinson & O'Leary-Kelly Antisocial Behavior Scale

به منظور ارزیابی عدم وجود اثر هم خطی بین متغیرهای مستقل، از شاخص تحمل و عامل تراکم واریانس و برای ارزیابی مفروضه استقلال باقی مانده‌ها، از شاخص دوربین-واتسون استفاده شد. مقادیر ضریب تحمل متغیرهای پیش‌بین بزرگ‌تر از ۰/۱ و شاخص تراکم واریانس کمتر از ۱۰ به دست آمدند که نشان‌دهنده برقراری مفروضه عدم وجود اثر هم خطی است. همچنین، با توجه به این که شاخص دوربین-واتسون (۱/۶۲) در بازه ۲/۵ تا ۱/۵ قرار داشت، می‌توان گفت که فرض استقلال باقی مانده‌ها نیز برقرار است.

شکل ۲: مدل نهایی پژوهش

ندارد. در ادامه، با استفاده از مدل معادلات ساختاری به برازش مدل پیشنهادی اقدام شد. خروجی نرم‌افزار ایموس مدل نهایی پژوهش در شکل ۲ مشاهده می‌شود. برای تعیین برازش مدل پژوهش، از تحلیل شاخص‌های برازش استفاده شد. شاخص‌های برازش مدل در جدول ۲ ارائه شده است.

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، در بررسی نرمال بودن تک‌متغیری داده‌ها، شاخص‌های کجی و کشیدگی هیچ‌کدام از نشانگرها خارج از بازه (۲+ تا ۲-) نیست؛ بنابراین، می‌توان آن‌ها را نرمال در نظر گرفت. یکی دیگر از مفروضه‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری، نرمال بودن چندمتغیری داده‌ها است. برای این منظور، در نرم‌افزار ایموس از ضریب کشیدگی چندمتغیری ماردیا استفاده می‌شود. مقادیر بزرگ‌تر از ۵ برای ضریب ماردیا نشان‌دهنده توزیع غیرنرمال داده‌ها است. در پژوهش حاضر، مقدار ضریب ماردیا برابر با ۳/۳۹ بود که نشان‌دهنده نرمال بودن چندمتغیری داده‌ها است.

با توجه به ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵، می‌توان گفت که بیشتر روابط در بین متغیرها معنادار هستند. بین رفتارهای ضداجتماعی و خرده‌مقیاس‌های ناگویی هیجانی روابط مثبت و معناداری وجود دارد. بین رفتارهای ضداجتماعی و شناخت اجتماعی رابطه منفی و معناداری وجود دارد، اما، بین شناخت اجتماعی و خرده‌مقیاس‌های ناگویی هیجانی رابطه معناداری وجود

جدول ۲: شاخص‌های برازش مدل پژوهش

شاخص‌های برازش	CFI	IFI	TLI	SRMR	RMSFA	PCFI	PNFI
مدل نهایی پژوهش	۰/۹۵	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۰۶	۰/۰۷(۰/۰۴-۰/۱۰)	۰/۶۸	۰/۵۶

*منبع: کلاین، ۲۰۱۵

بر اساس نتایج حاصل از مدل‌یابی معادلات ساختاری در جدول ۳، ضریب استاندارد برای مسیر ناگویی هیجانی به رفتارهای ضداجتماعی برابر با ۰/۲۶ برآورد شد. مقدار معناداری برای این رابطه ۲/۴۷، بزرگ‌تر از ۱/۹۷ به دست آمد که نشان می‌دهد، همبستگی مشاهده‌شده مثبت و معنادار است. به عبارتی، هرچه ناگویی هیجانی شدیدتر باشد، میزان رفتارهای ضداجتماعی نیز افزایش می‌یابد. همچنین، ضریب استاندارد برای مسیر شناخت اجتماعی به رفتارهای ضداجتماعی برابر با ۰/۳۹- برآورد شد. مقدار معناداری برای این رابطه

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، بر اساس نقاط برش (CFI > ۰/۹۵، TLI و IFI > ۰/۹۰، SRMR و RMSEA < ۰/۰۸ و PCFI و PNF < ۰/۵۰)، شاخص‌های برازش در دامنه قابل‌قبولی قرار دارند. بنابراین، مدل از برازش خوبی برخوردار است. پس از بررسی و تایید برازش مدل، برای آزمون معناداری فرضیه‌ها، از دو شاخص جزئی مقدار بحرانی CR (t-value) و سطح معناداری (p) استفاده شد. بر این اساس، در سطح معناداری ۰/۰۵، مقدار بحرانی باید بیشتر از ۱/۹۷ باشد.

($Boot=0/33$) استفاده شد. بر اساس نتایج، حد پایین فاصله اطمینان برای شناخت اجتماعی به‌عنوان متغیر واسطه‌ای بین ناگویی هیجانی و رفتار ضداجتماعی برابر با $0/19$ و حد بالای آن برابر با $0/48$ است. سطح اطمینان برای این فاصله 95 درصد و تعداد نمونه‌گیری بوت‌استرپ 500 بار است. با توجه به این‌که صفر بیرون از این فاصله اطمینان قرار می‌گیرد و سطح اطمینان در سطح $p < 0/05$ قرار دارد که از لحاظ آماری معنادار است؛ بنابراین، می‌توان گفت شناخت اجتماعی در رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی نقش واسطه‌ای دارد.

$3/85-$ ، بزرگ‌تر از $1/97$ به دست آمد که نشان می‌دهد، همبستگی مشاهده‌شده منفی و معنادار است. به‌عبارتی، هرچه رفتارهای ضداجتماعی شدیدتر باشد، میزان شناخت اجتماعی نیز کاهش می‌یابد. علاوه بر این، ضریب استاندارد برای مسیر ناگویی هیجانی به شناخت اجتماعی برابر با $0/03-$ برآورد شد. مقدار معناداری برای این رابطه $0/28$ ، کوچک‌تر از $1/97$ به دست آمد که نشان می‌دهد، همبستگی مشاهده‌شده معنادار نیست.

فرض زیربنایی الگوی پیشنهادی این پژوهش، وجود یک مسیر واسطه‌ای بود. برای تعیین معناداری اثر غیرمستقیم متغیر مستقل بر متغیر وابسته از راه متغیر واسطه‌ای، از روش بوت‌استرپ

جدول ۳: اثرات مستقیم و غیرمستقیم مدل ساختاری

مسیرها	نوع اثر	ضریب استاندارد شده	T	P	حد بالا	حد پایین
ناگویی هیجانی ← رفتارهای ضداجتماعی	مستقیم	$0/26$	$2/47$	$0/001$	$-0/40$	$0/12$
شناخت اجتماعی ← رفتارهای ضداجتماعی	مستقیم	$-0/39$	$3/85$	$0/001$	$-0/53$	$-0/25$
ناگویی هیجانی ← شناخت اجتماعی	مستقیم	$-0/03$	$0/28$	$0/7$	$-0/15$	$0/09$
ناگویی هیجانی ← شناخت اجتماعی ← رفتارهای ضداجتماعی	غیرمستقیم	$0/31$	-	$0/002$	$0/48$	$0/19$

بحث

هیجانی است، می‌تواند خطر درگیری در رفتارهای بی‌نظم و مخرب را در این افراد افزایش دهد. پژوهش صورت‌گرفته بر روی افراد مبتلا به مواد مخدر هروئین نیز نشان داد که بین ناگویی هیجانی و تکانشگری و رفتارهای مخرب ارتباط وجود دارد و این نشان‌دهنده ارتباط بین نقایص در پردازش هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی است که اهمیت شناسایی عوامل خطر ساز در این زمینه را آشکار می‌سازد (وانگ و همکاران، 2023).

در تبیین این یافته می‌توان گفت زمانی که دانش‌آموزان نتوانند احساسات خود را به‌درستی توصیف کنند، ممکن است نتوانند آن‌ها را مدیریت کنند. این عدم مدیریت می‌تواند سبب احساس تنهایی و انزوا شود و ممکن است منجر به جستجوی جلب توجه از طریق رفتارهای ضداجتماعی شود. همچنین، دشواری در تشخیص احساسات دیگران نیز می‌تواند سبب شود تا دانش‌آموزان نتوانند رفتارهای دیگران را به‌درستی تفسیر کنند. در نتیجه، این ناتوانی منجر به سوءتفاهم‌ها و درگیری می‌شود که خود این امر، زمینه را برای بروز رفتارهای ضداجتماعی فراهم می‌کند. از طرفی، این ناتوانی در مدیریت احساسات می‌تواند به تفکر عینی منجر شود. به‌عبارتی، فرد نمی‌تواند به ابعاد احساسی و موقعیت‌ها به شکل صحیح توجه کند که این نیز می‌تواند موجب شکل‌گیری الگوهای تفکر منفی و رفتارهای ضداجتماعی شود. به‌طور کلی، تشخیص و توصیف صحیح احساسات نقش مهمی در ایجاد روابط سالم و مثبت دارد. عدم توانایی در این

پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل ارتباطی ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی با نقش واسطه‌ای شناخت اجتماعی در دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های ولوتی و همکاران (2019)، ادواردز و ووپرمن (2017)، رانکن (2020)، لاریونو و گرچوفا (2020)، بلک و همکاران (2010) و دراگون و همکاران (2022) همسو است. آگاهی و درک ضعیف از عاطفه و ناتوانی در تشخیص و توصیف احساسات خود، سبب شکل‌گیری فرآیندی ناقص برای تنظیم و پردازش هیجان‌ها می‌شود و این به نوبه خود، بستر بروز و شکل‌گیری رفتارهای مخرب و ضداجتماعی فراهم می‌کند (ولوتی و همکاران، 2019).

بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی بندورا که بر اهمیت یادگیری از طریق مشاهده تاکید می‌کند، اگر فردی در محیطی بزرگ شود که در آن ناگویی هیجانی رایج باشد، ممکن است رفتارهای ضداجتماعی را به‌عنوان یک روش برای ابراز هیجان‌های خود یاد بگیرد. از این رو، رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی را می‌توان با شکست در فرایند اجتماعی‌شدن تبیین کرد که منجر به ناتوانی در تشخیص و توصیف احساسات می‌شود (سیار و همکاران، 2001). پژوهش ادواردز و ووپرمن (2017) نشان داد که دسترسی محدود به اطلاعات حسی و عاطفی که از ویژگی‌های افراد مبتلا به ناتوانی

در نهایت، نتایج پژوهش نشان داد که ضریب مسیر غیرمستقیم بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی معنادار است. به عبارتی، شناخت اجتماعی در رابطه بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ضداجتماعی نقش واسطه‌ای دارد. تاکنون پژوهشی در این زمینه صورت نگرفته است. با این وجود، بر اساس نتایج می‌توان این‌گونه تبیین کرد که ناگویی هیجانی بالا به‌واسطه شناخت اجتماعی پایین می‌تواند سبب بروز رفتارهای ضداجتماعی شود. در واقع، افرادی که نمی‌توانند احساسات خود را شناسایی کنند، ممکن است نتوانند به‌درستی احساسات دیگران را نیز درک کنند. این ناتوانی می‌تواند منجر به عدم توانایی در تفسیر نشانه‌های عاطفی و رفتاری دیگران شود. از طرفی، افرادی که نمی‌توانند احساسات خود را بیان کنند ممکن است به‌تدریج، تحت فشارهای هیجانی قرار بگیرند و این تنش‌ها می‌تواند بر توانایی آن‌ها در پردازش درست و درک احساسات دیگران تاثیر منفی بگذارد. در واقع، ناگویی هیجانی و شناخت اجتماعی می‌تواند یکدیگر را تقویت کنند و ترکیب این دو می‌تواند به افزایش تنش‌های اجتماعی و بروز رفتارهای ضداجتماعی در محیط‌های مختلف منجر شود.

یافته‌های پژوهش حاضر در پرتو مدل شناختی-اجتماعی بندورا قابل تبیین است. این مدل تاکید دارد که رفتار انسان نتیجه تعامل پویا میان عوامل فردی، محیطی و رفتاری است (بندورا، ۱۹۸۶). در پژوهش حاضر، ناگویی هیجانی به‌عنوان یک عامل فردی نقش محوری دارد؛ زیرا، ناتوانی در تشخیص و توصیف احساسات موجب محدودیت در پردازش اجتماعی شده و درک و تفسیر صحیح رفتار و نیت دیگران را دشوار می‌سازد. این نقص شناختی-عاطفی در تعامل با محیط اجتماعی (مانند روابط همسالان و تجربه‌های طرد یا ناکامی)، به شکل‌گیری رفتارهای ضداجتماعی می‌انجامد.

از سوی دیگر، نتایج پژوهش نشان داد که شناخت اجتماعی می‌تواند نقش واسطه‌ای ایفا کند. مطابق با پیش‌بینی‌های مدل بندورا، ضعف در شناخت اجتماعی، به‌ویژه در فرایندهایی مانند همدلی و ذهنی‌سازی، ارتباط بین ناگویی هیجانی و رفتارهای ناسازگار را تقویت می‌کند. به بیان دیگر، فردی که قادر به بازشناسی و انتقال صحیح هیجان‌های خود نیست، در درک هیجان‌ها و نیت دیگران نیز ناکام می‌ماند و همین امر می‌تواند منجر به سوءبرداشت‌های مکرر و واکنش‌های پرخاشگرانه یا ضداجتماعی شود. این چرخه رفتاری با بازخوردهای منفی محیط (مانند طرد یا واکنش تنبیهی دیگران) تقویت شده و در نهایت، تجربه شکست در روابط اجتماعی را تداوم می‌بخشد. بر این اساس، تعامل ناکارآمد بین عوامل فردی (ناگویی هیجانی)، فرایندهای شناختی-عاطفی (شناخت اجتماعی) و محیط بین فردی، می‌تواند به بروز رفتارهای ضداجتماعی منجر شود. بنابراین، مداخلات آموزشی و روان‌شناختی باید نه‌تنها بر کاهش نشانه‌های ناگویی

زمینه می‌تواند به بروز مشکلات جدی در روابط اجتماعی و شکل‌گیری رفتارهای ضداجتماعی منجر شود.

همچنین، نتایج پژوهش نشان داد که بین رفتارهای ضداجتماعی و شناخت اجتماعی رابطه منفی و معنادار وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های دواتر و همکاران (۲۰۲۱)، ولوتی و همکاران (۲۰۱۹) و دوگره و همکاران (۲۰۲۰) همسو است. شناخت اجتماعی و توانایی ذهن‌خوانی پایین که برای درک حالات و احساسات هیجانی چهره ضروری هستند، می‌توانند از طریق کاهش احساس همدلی با دیگران، سبب بروز و شکل‌گیری رفتارهای ضداجتماعی و مخرب شوند (ولوتی و همکاران، ۲۰۱۹). بنابراین، نقص در پردازش فرآیندهایی که در تنظیم هیجانی نقش دارند، سبب می‌شود که این کاستی‌ها منجر به بروز رفتارهای ضداجتماعی شوند. در نتیجه، تمرکز بر بهبود پردازش هیجانی و شناسایی عواملی که سبب نقص در این فرآیندها می‌شوند، می‌تواند امری ضروری و حائز اهمیت باشد (بیلمن و لوسل، ۲۰۲۱).

در تبیین این یافته می‌توان گفت دانش‌آموزانی که در شناخت اجتماعی ضعیف هستند، ممکن است نتوانند احساسات و انگیزه‌های دیگران را به‌درستی درک کنند. این عدم توانایی منجر به سوءتفاهم‌ها و در نتیجه، بروز رفتارهای ضداجتماعی مانند قلدری یا بی‌احترامی می‌شود. شناخت اجتماعی ضعیف با کاهش همدلی در ارتباط است. دانش‌آموزانی که نمی‌توانند احساسات دیگران را درک کنند، به‌احتمال، کمتر به عواقب رفتارهای خود توجه خواهند کرد و ممکن است به‌راحتی به رفتارهای ضداجتماعی روی بیاورند. در واقع، شناخت اجتماعی به افراد کمک می‌کند تا راه‌حل‌های موثرتری برای حل تعارضات پیدا کنند. در نتیجه، دانش‌آموزانی که در این زمینه ضعیف هستند، ممکن است به‌جای حل مسالمت‌آمیز مشکلات، به رفتارهای ضداجتماعی روی بیاورند.

علاوه بر این، نتایج پژوهش نشان داد که بین ناگویی هیجانی و شناخت اجتماعی رابطه معناداری وجود ندارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های دی‌تالا و همکاران (۲۰۲۰)، پیسانی و همکاران (۲۰۲۱) و شیر و همکاران (۲۰۲۱) ناهمسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که ناگویی هیجانی و شناخت اجتماعی دو مفهوم متفاوت هستند که ممکن است به یکدیگر مرتبط باشند؛ اما، به الزام یکی سبب دیگری نمی‌شود. در برخی موارد، ناگویی هیجانی می‌تواند بر شناخت اجتماعی تاثیر منفی بگذارد؛ زیرا، عدم توانایی در تشخیص احساسات ممکن است مانع از درک درست رفتارهای ضداجتماعی شود. اما، این دو مفهوم مستقل از یکدیگر نیز می‌توانند وجود داشته باشند. برای مثال، فردی ممکن است در شناخت اجتماعی قوی باشد، اما هنوز هم در ابراز هیجان‌های خود مشکل داشته باشد.

شناختی و هیجانی مرتبط با رفتارهای ضداجتماعی می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد.

این پژوهش با محدودیت‌هایی نیز همراه بود. از جمله این محدودیت‌ها می‌توان به مقطعی بودن پژوهش اشاره کرد. از این رو، پژوهش‌های طولی در این زمینه می‌توانند موثرتر باشند. همچنین، در این پژوهش از مقیاس خودگزارشی استفاده شد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی از سایر ابزارها استفاده شود. علاوه بر این، این پژوهش بر روی نمونه‌ای از دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر اصفهان انجام شد. در نتیجه، برای تعمیم آن به سایر اقشار جامعه باید احتیاط لازم صورت گیرد.

هیجانی، بلکه بر تقویت توانایی‌های شناخت اجتماعی نیز متمرکز شوند تا از تداوم چرخه ناسازگار جلوگیری گردد.

از این رو، پیشنهاد می‌شود به درمان‌های مبتنی بر تنظیم هیجان و شناخت اجتماعی با هدف کاهش رفتارهای ضداجتماعی در دانش‌آموزان توجه ویژه‌ای شود. برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای یادگیری، شناسایی و بیان هیجانات و آموزش مهارت‌های ارتباطی موثر از طریق تمرین بازی‌های گروهی به دانش‌آموزان می‌تواند در این زمینه اثرات مطلوبی داشته باشد. همچنین، در پژوهش‌های آینده سایر متغیرهای روان‌شناختی مانند متغیرهای

قدردانی: از تمامی افرادی که در پیشبرد این پژوهش ما را یاری کردند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

تعارض منافع: بنا به اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی: این پژوهش هیچ‌گونه حامی مالی از سازمان‌های تامین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

Reference

- Bagby, R. M., Parker, J. D. A., & Taylor, G. J. (1994). *The role of emotion in the development of emotional awareness: A multidimensional theoretical framework*. Emotional Awareness Questionnaire.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. *Prentice-Clinical Psychiatry*, 22, 113-120.
- Baron-Cohen, S., Wheelwright, S., Hill, J., Raste, Y., & Plumb, I. (2001). The Reading the Mind in the Eyes test revised version: A study with normal adults and adults with Asperger Syndrome or high-functioning autism. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42(2), 241-251. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00715>
- Basharat, M. (2008). The relationship between emotional failure and anxiety, depression, psychological helplessness, and psychological well-being. *New Psychological Research Journal*, 3(10), 17-40. [In Persian]
- Beilmann, A., & Lösel, F. (2021). A comprehensive meta-analysis of randomized evaluations of the effect of child social skills training on antisocial development. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 7(1), 41-65. <https://doi.org/10.1007/s40865-021-00163-8>
- Black, D. W., Gunter, T., Loveless, P., Allen, J., & Sieleni, B. (2010). Antisocial personality disorder in incarcerated offenders: Psychiatric comorbidity and quality of life. *Annals of clinical psychiatry*, 22(2), 113-120.
- Cheon, S. H., Reeve, J., & Ntoumanis, N. (2018). A needs-supportive intervention to help PE teachers enhance students' prosocial behavior and diminish antisocial behavior. *Psychology of Sport and Exercise*, 35, 74-88. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2017.11.006>
- Crick, N. R., & Dodge, K. A. (1994). A review and reformulation of social information-processing mechanisms in children's social adjustment. *Psychological Bulletin*, 115(1), 74-101. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.115.1.74>
- De Water, E., Rockhold, M. N., Roediger, D. J., Krueger, A. M., Mueller, B. A., Boys, C. J., ... Wozniak, J. R. (2021). Social behaviors and gray matter volumes of brain areas supporting social cognition in children and adolescents with prenatal alcohol exposure. *Brain research*, 1761, 147388. <https://doi.org/10.1016/j.brainres.2021.147388>
- Di Tella, M., Adenzato, M., Catmur, C., Miti, F., Castelli, L., & Ardito, R. B. (2020). The role of alexithymia in social cognition: Evidence from a non-clinical population. *Journal of Affective Disorders*, 273, 482-492. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.03.043>

- Di Tella, M., Benfante, A., Castelli, L., Adenzato, M., & Ardito, R. B. (2024). On the relationship between alexithymia and social cognition: A systematic review. *Clinical Neuropsychiatry*, 21(4), 236. <https://doi.org/10.36131/cnforitieditore20240402>
- Dragone, M., Esposito, C., & Bacchini, D. (2022). Psychopathic traits and moral cognitions in understanding juvenile antisocial behaviors: Empirical evidence and treatment implications. *International Journal of Psychoanalysis and Education: Subject, Action Society*, 2(1), 104-132. <https://doi.org/10.32111/SAS.2022.2.1.7>
- Dugré, J. R., Radua, J., Carignan-Allard, M., Dumais, A., Rubia, K., & Potvin, S. (2020). Neurofunctional abnormalities in antisocial spectrum: A meta-analysis of fMRI studies on five distinct neurocognitive research domains. *Neuroscience Biobehavioral Reviews*, 119, 168-183. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2020.09.019>
- Edwards, E. R., & Wupperman, P. (2017). Emotion regulation mediates effects of alexithymia and emotion differentiation on impulsive aggressive behavior. *Deviant Behavior*, 38(10), 1160-1171. <https://doi.org/10.1080/01639625.2016.1219792>
- Escarguel, M., & Benbouriche, M. (2024). Le rôle de l'alexithymie dans les comportements violents: Une révision des études disponibles à la lumière du modèle de traitement de l'information sociale. In *Annales Médico-psychologiques, revue psychiatrique* (pp. 28-35). Elsevier Masson. <https://doi.org/10.1016/j.amp.2023.03.004>
- Frith, C. D., & Frith, U. (2006). The neural basis of mentalizing. *Neuron*, 50(4), 531-534. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2006.05.001>
- González, C., Varela, J., Sánchez, P. A., Venegas, F., & De Tezanos-Pinto, P. (2021). Students' participation in school and its relationship with antisocial behavior, academic performance and adolescent well-being. *Child Indicators Research*, 14(1), 269-282. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09738-3>
- Hatata, H. A., Hassan Elrassas, H. H., Naguib, R. M., & Mahmoud, A. A. A. (2024). Social Cognition and its Correlation with Alexithymia and Emotional Dysregulation in Patients with Borderline Personality Disorder. *An International Journal of Medicine*, 117(2), 175-498. <https://doi.org/10.1093/qjmed/hcae175.498>
- Kim, H. A., Kaduthodil, J., Strong, R. W., Germine, L. T., Cohan, S., & Wilmer, J. B. (2024). Multiracial Reading the Mind in the Eyes Test (MRMET): An inclusive version of an influential measure. *Behavior Research Methods*, 56(6), 5900-5917. <https://doi.org/10.3758/s13428-023-02323-x>
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). New York, NY: Guilford Press.
- Larionov, P., & Grechukha, I. (2020). The role of alexithymia and cognitive emotion regulation in the development of aggressive behavior in adolescents. *Clinical Psychology and Special Education*, 9(4), 57-98.
- Linn, B. K., Stasiewicz, P. R., Fillo, J., & Bradizza, C. M. (2020). The great disrupter: Relationship of alexithymia to emotion regulation processes and smoking among pregnant women. *Substance use & misuse*, 55(7), 1113-1121. <https://doi.org/10.1080/10826084.2020.1729198>
- Molero Jurado, M. D. M., Perez Fuentes, M. D. C., Carrión Martínez, J. J., Luque de la Rosa, A., Garzon Fernandez, A., Martos Martinez, A., ... Gazquez Linares, J. J. (2017). Antisocial behavior and interpersonal values in high school students. *Frontiers in Psychology*, 8, 170. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00170>
- Nejati, V., Naserpour, H., Zabihzadeh, A., & Rashidi, M. (2014). A study of theory of mind and empathy ability in convicts of criminal courts: Evidence from the Reading the Mind in the Eyes Test. *Social Cognition*, 3(2), 7-18. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223782.1393.3.2.1.9>
- Ochsner, K. N. (2007). Social cognitive neuroscience. In A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles*, 2nd edition (pp. 39-66).
- Pisani, S., Murphy, J., Conway, J., Millgate, E., Catmur, C., & Bird, G. (2021). The relationship between alexithymia and theory of mind: A systematic review. *Neuroscience Biobehavioral Reviews*, 131, 497-524. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2021.09.036>

- Robinson, S. L., & O'Leary-Kelly, A. M. (1998). Monkey see, monkey do: The influence of work groups on the antisocial behavior of employees. *Academy of Management Journal*, 41(6), 685-670. <https://doi.org/10.5465/256963>
- Runcan, R. (2020). Alexithymia in adolescents: A review of literature. *Agora Psycho-Pragmatica*, 14(1).
- Sarmad, Z., Hijazi, A., & Bazargan Herandi, A. (2011). *Research methods in behavioral sciences*. Agah Publications. [In Persian]
- Sayar, K., Ebrinc, S., & Ak, I. (2001). Alexithymia in patients with antisocial personality disorder in a military hospital setting. *Israel Journal of Psychiatry*, 38(2), 81. <https://doi.org/10.1007/BF03405501>
- Scheerer, N. E., Boucher, T. Q., & Iarocci, G. (2021). Alexithymia is related to poor social competence in autistic and nonautistic children. *Autism Research*, 14(6), 1252-1259. <https://doi.org/10.1002/aur.2532>
- Tavoli, A., Doostmohammadi, F., & Karami, Z. (2023). The mediating role of mother's alexithymia in the relation between perceived parenting styles and maternal-fetal attachment in pregnant mothers. *Women and Family Cultural-Educational Quarterly*, 18(65), 137-160. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26454955.14.02.18.65.4.4> [In Persian]
- Vaysi, S., & Kashfi, F. (2025). The effectiveness of short-term dynamic psychotherapy on executive function deficits, theory of mind, and mentalization in individuals with borderline personality disorder. *Journal of Advances in Behavioral Sciences*, 10(58), 340-353. <http://ijndibs.com/article-1-1164-fa.html> [In Persian]
- Velotti, P., Garofalo, C., Dimaggio, G., & Fonagy, P. (2019). Mindfulness, alexithymia, and empathy moderate relations between trait aggression and antisocial personality disorder traits. *Mindfulness*, 10(6), 1082-1090. <https://doi.org/10.1007/s12671-018-1016-5>
- Walters, G. D. (2023). Cognitive-behavioral reciprocity: Testing the bidirectional relationship between antisocial cognition and delinquency. *Law and Human Behavior*, 47(6), 654. <https://doi.org/10.1037/lhb0000463>
- Wang, D., Zhou, H., Tian, Y., Chen, J., Zhu, R., ... Xiangyang, Z. (2023). The relationship between antisocial personality and drug craving in Chinese male methamphetamine-dependent patients: The mediating role of alexithymia. *Journal of Affective Disorders*. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2804273/v1>